

20/6/2025

שימור אוספים במצב מלחמה: הנחיות מיידיות

כאנשי מקצוע בתחום שימור נכסי התרבות, ריכזנו עבורכם מידע קריטי בנוגע לטיפול באוספים בעת מלחמה. בהמשך למסמך מאוקטובר 2023, המצורף כאן בגרסה מעט מעודכנת, אנו מתייחסים כעת באופן ספציפי לסכנה המיידית שמציבים טילים בליסטיים לאוספים השוכנים במבנים הנמצאים במרכזי אוכלוסייה ומחוץ להם.

התמודדות עם מצבי חירום באוספים: עקרונות פעולה

בזמן ארוע חירום כגון מלחמה, יש להפעיל נהלים מוכנים ומתורגלים, תוך מעורבות והפעלת שיקול דעת של ההנהלה ומודעותה לפעולות הנדרשות להצלת האוספים במצב זה. יש להיעזר בהנחיות והמלצות מתוך תכניות לשעת חירום והנהלים המרכיבים את מדיניות החירום של המוסד, כמו גם בניסיון שנצבר בארועים קודמים או במהלך התרגילים שבוצעו.

חשוב לזכור שבארוע כגון זה יש מידה רבה של כאוס ואי-ודאות. אירועים בלתי צפויים רבים, לצד לחץ הנובע מסכנה, עלולים לשבש פעולות שמוכתבות על ידי תכנית מוקדמת. לפיכך, לצד ההיצמדות לתוכניות, נדרשת **גמישות ויכולת חיזוי תרחישים משולבים** (לדוגמה, פגיעת טיל עלולה לגרום בו-זמנית לקריסה, הדף, שריפה, הצפה וזיהום). יש לשאוף לקבל החלטות שימזערו נזקים ואובדן.

במקרים קיצוניים, כאשר יישום הפעולות המתוכננות אינו אפשרי, פתרונות יצירתיים וחריגים שאומצו תוך כדי האירוע – כל עוד הם משפרים את הסיכוי להציל נכסים בעלי חשיבות עליונה – הינם לגיטימיים. העיקרון המנחה הוא ביצוע כל מאמץ אפשרי בתום לב. במקביל, יש לשאוף **לתעד בקפדנות** פעולות אלו באמצעות תיעוד כתוב, צילומים וכדומה על מנת לשמור על שקיפות ואחריות.

פעולות מומלצות בעת איום מידי

אם יש לכם גישה לאוספים:

- העבירו פריטים מתועדפים למקום בטוח: בין אם בתוך המבנה או במיקום אלטרנטיבי.
- בצעו תעדוף דחוף: אם אין לכם רשימת תעדוף קיימת, פנו לחלל בטוח פריטים בעלי ערך כספי, היסטורי, חברתי, פריטים בהשאלה, או כאלה הממוקמים באזורים חשופים במיוחד או עשויים מחומרים רגישים (כמפורט בעמ' 5 במסמך מ-2023).

הארגון הישראלי לשימור נכסי תרבות

- **הגנו על הפריטים שבתעודף גבוה:** בחרו מיקום בטוח (לפי התנאים בעמוד 5 במסמך מ-2023), ובצעו אריזה, שינוע ואחסון מחודש שישמור על בטיחותם לתקופה בלתי ידועה.
- **התייעצו עם מומחים:** פנו למהנדסי פיקוד העורף להבנת נקודות התורפה במבנה, והתייעצו עם משמרים.
- **עמדו בקשר עם גופים מוניציפאליים או מוסדות דומים לכם:** מקום אחסון אלטרנטיבי, פתרונות שינוע וסיוע

אם אין לכם גישה למוסד בו נמצאים האוספים:

- **הכינו רשימת תעודף להצלה מרחוק:** נסו להכין מראש רשימה של פריטים להצלה ומיקומם, כדי שתוכלו לפעול ברגע שתתאפשר גישה. רשימה זו תוכל להימסר לכוחות ההצלה בעת הצורך.
- **הגדירו מקום בטוח מראש:** בחרו מקום בטוח (במבנה או במקום אחר, לפי הקריטריונים בעמוד 5) להעברת הפריטים המתועדפים.
- **בחנו פעולות מרחוק:** עברו על המסמך המפורט מ-2023 ובדקו אילו צעדים תוכלו לבצע להגנת האוספים ללא נוכחות פיזית שלכם ליד האוסף.

לקחים והיערכות לעתיד

כאשר האיום הנוכחי יוסר, אנו ממליצים לחזור למסמך הקודם שהוצא באוקטובר 2023 (מצורף כאן) ולקישורים לחוברת PROMEDHE ולהקדיש זמן להכנת תכנית מענה מקיפה למצבי חירום, ותרגול שלה.

סיוע וייעוץ

אם אתם זקוקים לעצה או עזרה בנוגע לאוסף שבאחריותכם, אנא צרו קשר עם מזכירת הארגון. היא תוכל לקשר אתכם עם חברים מארגון המשמרים שיכולים להגיב ולייעץ בהתאם למצב ולצורך. בנוסף, למחלקה למוזיאונים במשרד התרבות יש רשימת מומחי שימור המופיעה באתר המשרד.

כתובת האימייל: secretary@conservation-israel.org.il

לימים טובים יותר,

ועד הארגון הישראלי לשימור נכסי תרבות